

Smrad

"Náhoda není nic jiného než tajemná nutnost."

Ferdinand von Saar, Zámek Kostenice

Než se mu všeobecně začalo říkat Smrad, byl jednou z intelektuálních hvězd města. Už sám jeho zjev na sebe upoutával pozornost. Kráčel li opírající se o elegantní zimostřezovou hůl se stříbrným knoflíkem kulhavě ulicí, oděný na konci druhého tisíciletí v černou vlněnou pláštěnku a slušivou buřinku, budil všeobecný úžas. Byl computerovým maniakem a rozpor mezi tím, jak chodil oblékán, jeho tváří lemovanou dlouhými vousy a havraními vlasy, v níž bylo stále přítomno něco, co tak dobře známe z řezb gotických světců, a skvělou kariérou počítačového odborníka na Technice, byl zaručeně úspěšnou cestou k společenské aureole.

Tento podivuhodný muž, který v sobě nesl výrazné stigma archetypu učence, v podstatě onu zvláštní směs racionalizovaného nepochopitelná, byl navíc důkazem, jak stojí vrcholná věda blízko umění či šarlatánství a magie. Ostatně svět umění miloval s vybraným vkusem, obzvláště hudbu, která pro něj byla v souznění se Schopenhauerem mluvou samotné vůle. Paradox tohoto muže jako by pramenil ze spojení velkého umělce se spekulativním vědcem einsteinovského typu. Hudební produkci v koncertním sále naslouchal zásadně se zavřenýma očima, jen v téměř nezmatelné mimice jeho Kristovských rysů mohl člověk rozeznat střídající se vnitřní stavy touhy a bolesti.

Přestože měl znetvořené tělo a obě nohy částečně ochrnuté po těžkém průběhu nakažlivé dětské obrny, v polovině romantických osmdesátých let se oženil. Jeho štěstí, jak se zdálo, bylo dovršeno. S půvabnou manželkou, přirozeně s hlubokým vzděláním a z nejlepších kruhů, měl dvě krásné zdravé a nadané děti, chlapce a holčičku. Svůj čas dělil poctivě mezi monitor svého computeru a svět rodiny. Dál naslouchal řeči tónů Gustava Mahlera i Briana Ena a ani nepostřehl rostoucí dusno před erupcí. Ospalý kráter se však začal probouzet.

Všechno se pak zřítilo na konci osmdesátých let. Roku 89 se toho ostatně zřítilo daleko víc. Na podzim totiž v jeho zemi proběhl zvláštní společenský skandál, který lidé nazvali revolucí s mnoha různými přívlastky, které měly dokumentovat skutečnost, že převrat proběhl báječně rychle a navýsost kulturně. Pochopitelně, že i tahle revoluce byla stejně obhroublá, jako všechny ostatní, až na to, že se na ulicích opravdu nestřílelo, ale zpívalo. Bylo to však nejspíš důsledkem všeobecné konzervativnosti a netečnosti dobrosrdečného národa s biedermeierovskou povahou, než nedej bože jeho politickou kultivovaností. Každopádně skončil prostý pragmatický zápas o budování komunistické utopie a ke slovu se místo modly ideologie dostaly znovu peníze.

Ale to všechno zdaleka nebylo přímým důvodem počátku jeho pádu. Alespoň tak se na změnu jeho bytosti dívali jeho známí a přátelé. Neměl totiž vůbec nic společného s pseudomarxistickými mocipány ani s nechvalně známou státní bezpečností a byl mezi spolupracovníky i studenty natolik oblíben, že mu bylo zanedlouho nabídnuto i přes jeho mládí vedení celé katedry. Byl čím dál tím víc zaneprázdněn a rána přišla z míst, kde by ji byl nejméně očekával. Jednoho dne našel doma místo milované manželky a zbožňovaných dětí na stole úhledný dopis. Rozvodové řízení, ztrátu dětí i výpověď z bytu prožil jako ve zmateném ranním snu. Bývalá manželka se s vysokým atletickým přítelem, s nímž se seznámila na politických sedánkách strany, za níž kandidovala, odstěhovala z města.

Přestal docházet na fakultu a upadal. Za pouhý měsíc z něj byl ubohý uzlíček špíny, nocující s ostatními homeless v opuštěné barabizně, jehož policisté budí důrazným kopancem do ledvin. Díky své vizáži, dominující i mezi bezdomovci a typickému zápachu si rychle vysloužil své nové, přímo kmenové indiánské jméno - Smrad. Zhruba dva roky se jako stín ploužil tenhle novopečený vykradač popelnic ulicemi a dráždil k rýhám výsměchu, hrůzy i soucitu na tvářích svých bývalých známých, kolegů i studentů. Nakonec byl na jedné ze svých pravidelných pochůzek za odpadkovou kořistí náhodně přistižen svým bývalým spolužákem z gymnázia.

Někdejší přítel, s nímž Smrad kdysi společně spiklenecky sedával ve stejné lavici, byl v té době majitelem agilní právnické kanceláře, skvěle prosperující a rychle bohatnoucí na zprostředkování majetkových restitucí. Tehdy oděný v elegantním šedém vlněném kabátě pařížského střihu patřil k oněm tak zřídka se vyskytujícím typům lidí, pro něž neexistují společenské přehrady. Okamžitě vtáhnul ušmudlaného a odpudivého Smrada do přepychové vinárny, kde s ním přes důrazné protesty personálu strávil jistý čas v gastronomických radovánkách. Nepochopitelnou a nevysvětlitelnou shodou okolností sotva několik dní po jejich společném setkání pak objevil v archivních právních knihách několik záznamů o majetkových poměrech bývalé Smradovy rodiny před socializací.

Protože přítel bývalou nemocemi degenerovanou rodinu, v tom okamžiku vyjma Smrada už téměř bez dědice, z dob studií osobně velmi dobře znal, okamžitě k případu povolal jednu z nadějí své kanceláře, štihlou a dlouhonohou mladičkou doktorku práv v elegantním modrém kostýmku. Pátrání v archivech pokračovalo a tak během několika měsíců byl Smradův fascikl papírů připraven. Hned poté následovalo zahájení restitučního řízení ve věci Smradova pohádkového majetku. Zhruba po roce se zapáchající Smrad stal zčistajasna netečným mnohonásobným milionářem. Byl by to krutý omyl, kdybychom předpokládali nějaký způsob či míru bezdomovcovy spolupráce. Celý rok nadále žil svým upřímně svobodným způsobem života, jež mu jen několikrát zpestřilo posezení s útlobokou právničkou, která si zcela nepochopitelně svého neobyčejného klienta přes téměř úplnou protikladnost velmi oblíbila. Snad to bylo ze soucitu nad jeho postavením padlého intelektuála, původem z aristokratických kruhů, snad z mírné perversity, jež bývá občas pozorována u hodně krásných žen a estetiky rozebírána jako pikantní erotické paradoxon.

Po nějakém čase však Smrad přece jen změnil svůj způsob života. Zdaleka však ne tak, jak by se to nabízelo už ze samotné podstaty. Po tiché dohodě s křehkou právníčkou, která se od té chvíle stala v podstatě jeho sekretářkou, jejíž pracovní náplní byla složitá správa Smradova velkolepého majetku, si pronajal prapodivný klaustrofobní kamrlík, určený původně jako sklad popelnic. Malá místnost v bizarním tvaru ostroúhlého trojúhelníku, vytápěná jen několika trubkami teplovodního potrubí, procházejícího prostorem a velká sotva několik čtverečních metrů byla architektonickou lahůdkou domu ve stylu vídeňského historismu ve středu města na tiché ulici, kde kdysi žilo nejen několik slavných evropských literátů, ale dokonce i dva nositelé Nobelovy ceny. Průčelí nájemního domu bylo bohatě zdobeno štukami a právě vchod do Smradova podivínského příbytku s dvoukřídlými skládacími dveřmi střežila pečlivě zádumčivá lví hlava s mosazným kruhem mezi špičáky.

Stejně svérázné, podobně jako nezvyklý, sotva šest kroků dlouhý, zato čtyři metry vysoký příbytek, bylo i samo jeho zařízení. Smrad je zredukoval na skládací armádní železnou postel s obyčejným slamníkem a litinové umývadélko z minulého století s jediným kohoutkem syčivě chrlícím pouze studenou vodu. Zbytek nevelkého prostoru, otevírajícího se spíš vzhůru, vyplnil nevelký computer a server, jehož sestavu s plnými službami dodala prestižní americká firma. Se svým tichým přítelem, napojeným prakticky do všech dostupných počítačových sítí a krásnou sekretářkou, začal další etapu svého života, jakoby převzatou ze synopse či scénáře celovečerního filmu, jaké se hojně točily v Hollywoodských atelierech. Za rok se totiž jeho majetek mnohonásobil... Computerovou cestou také koupil dům, v němž měl svůj skrovný podnájem, pak celou ulici. Ačkoliv ze svého kutlochu vycházel jen zřídka, a to jen za účelem nákupu čočky, chleba a konzervovaných sardinek, což byla veškerá jeho kultovní strava, zcela tiše nechal svými kapitálovými úspěchy za svými zmrzačenými zády několik místních multimilionářů, původem z totalitní sportovní či pasácké mafie.

Po tři roky takto Smrad samotářsky žil nezměněn ve svém virtuálním podzemí. Rekonstruovaný dům svítil do ulice svou novou fasádou a mosaznou deskou s názvem věhlasné obchodní firmy. V jeho útrobách, které se staly nyní reprezentativními a luxusními kanceláři, procházela řada servilních úředníků, kteří ovšem se svým šéfem komunikovali pouze pomocí computerového manuálu. Pro své zaměstnance, jejichž báchorky o podivínském šéfovi by vydaly za slušnou postmoderní knihu povídek, byl sice totální raritou, ale takovou, která už nemá vlastně čím překvapit. Ale přece...

Jednoho rána Smrad nečekaně navštívil nejprve lázně, pak lazebnický atelier U Střihorukého Edwarda. Následoval módní salon Hugo Bosse a filmové kloboučnictví, kde si opatřil vlněný oblek a skvělou sametovou buřinku. Šviháckou hůlku s knoflíkem ze slonoviny našel v malém krámku se starožitnostmi U Madony. Když za půl hodiny na to poprvé vstoupil do kanceláří svých zaměstnanců, způsobil zmatek zhruba asi jako Robinson Grusoe, převlečený ze svých kozlích kůží do obleku španělského granda s širokým klouboukem s kokardou a pštrosím perem mezi domorodci. Rychle procházel ztichlými kanceláři, kochaje se údivem otevřenými ústy svých zaměstnanců. Byl to přece jen svým způsobem krásný a oduševnělý muž. V

ten okamžik o tom byla nezvratně přesvědčena i jeho sekretářka. Jeho nálada byla opravdu neobyčejně skvělá a on doslova zářil. Proč by také ne, když konečně před okamžikem zastavil pomocí svého computeru jednu nesmyslnou občanskou válku kdesi na Balkáně...